

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ดังจะสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 วิธีดำเนินการวิจัย
- 5.3 สรุปผลการวิจัย
- 5.4 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 5.1.1 เพื่อศึกษาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
- 5.1.2 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
- 5.1.3 เพื่อประมวลข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3175 คน ผู้วิจัยได้อาศัยตารางสุ่มรายชื่อของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง 341 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้พัฒนาปรับปรุงแก้ไข โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรง นำไปทดลองใช้ที่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ข้าราชการครู จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง ผลการทดลองได้ผลดังนี้คือ ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .9082 และมีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9448

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ข้อมูลคืนมาเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.70

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.59 เป็นครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 89.14 การศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 76.68 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.88 และมีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 36.10

5.3.2 การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายใน

โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการวางแผนนิเทศของโรงเรียน 2) ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน 3) ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ 4) ด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนและ 5) ด้านการประเมินผลการนิเทศโดยมีผลสรุปแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการวางแผนการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ยกเว้น 4 เรื่อง ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" คือ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนจากตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา เรื่องการจัดทำแผน/โครงการนิเทศเป็นลายลักษณ์อักษร เรื่องการวิเคราะห์นโยบายด้านการจัดการศึกษาของหน่วยเหนือและเรื่องการสำรวจและประเมินความต้องการของคณะครู โดยมีข้อสังเกตว่าเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับ "น้อย" คือ เรื่องของการกำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการนิเทศ

ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง ยกเว้น เรื่องการแต่งตั้งบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศโดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" มีข้อสังเกตว่ามีการปฏิบัติระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับสุดท้าย คือ (1) การให้ความช่วยเหลือแนะนำคณะกรรมการนิเทศภายใน (2) การจัดให้มีการพัฒนาคณะกรรมการนิเทศภายใน และ (3) การให้ความรู้ ชำระความเคลื่อนไหวทางการศึกษาแก่คณะกรรมการนิเทศ

ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง มีข้อสังเกตว่ามีการปฏิบัติระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับสุดท้าย คือ (1) การทบทวน ปรับปรุงการดำเนินการนิเทศ (2) การดูแลให้มีการดำเนินการนิเทศตามแผนและ (3) การสนับสนุนการดำเนินการตามแผน

ด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนนิเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีอยู่ 3 เรื่อง ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" คือ เรื่องการจัดเก็บข้อมูลได้ตรงตามสภาพเป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ได้ทันที เรื่องการจัดเก็บข้อมูลครอบคลุมภารกิจงานของโรงเรียนทั้ง 6 งาน และเรื่องการจัดให้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีข้อสังเกตว่าเรื่องที่มีการปฏิบัติระดับ "น้อย" คือ เรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์

ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง มีข้อสังเกตว่ามีการปฏิบัติระดับปานกลาง 3 อันดับสุดท้าย คือ (1) การทำการวิเคราะห์ผลการประเมินการนิเทศ (2) การนำเครื่องมือไปใช้ในการประเมินผลการนิเทศ และ (3) การสร้างเครื่องมือในการประเมินได้ครอบคลุมกิจกรรมการนิเทศ

5.3.3 ปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายใน

โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ปัญหาด้านงบประมาณ 2) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ 3) ปัญหาด้านผู้นิเทศ 4) ปัญหาด้านผู้รับการนิเทศและ 5) ปัญหาด้านการจัดการ โดยมีผลสรุปของแต่ละด้านดังนี้

ด้านงบประมาณมีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง เรียงตามลำดับคือ ปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อการนิเทศเป็นไปอย่างล่าช้า เรื่องงบประมาณในการนิเทศไม่เพียงพอ เรื่องโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนต้องเลิกล้มไปเพราะขาดงบประมาณและเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้กับการนิเทศภายในอย่างไม่เป็นธรรม

ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง เรียงตามลำดับ คือ ปัญหาเรื่องผู้นิเทศไม่ได้นำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาดัดแปลงใช้เพื่อการนิเทศ เรื่องสื่อและเครื่องมือในการนิเทศที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เรื่องผู้นิเทศไม่ใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ และเรื่องเครื่องมือในการนิเทศที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ

ด้านผู้นิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรก คือ (1) ผู้นิเทศมีงานรับผิดชอบมาก (2) ผู้นิเทศไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้รับการนิเทศ และ (3) ผู้นิเทศขาดทักษะและเทคนิคในการนิเทศ

ด้านผู้รับการนิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรกคือ (1) ผู้นิเทศมีงานรับผิดชอบมาก (2) ผู้นิเทศไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้รับการนิเทศ และ (3) ผู้นิเทศขาดทักษะและเทคนิคในการนิเทศ

ด้านผู้รับการนิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกเรื่อง 3 อันดับแรก คือ (1) ผู้รับการนิเทศมีภาระการสอนมาก (2) ผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในการสรรหาผู้มาทำหน้าที่นิเทศ และ (3) ผู้รับการนิเทศไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ

ด้านการจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรก คือ (1) บรรยากาศในการนิเทศไม่มีความเป็นประชาธิปไตย (2) ผู้บริหารไม่สนับสนุนงบประมาณในการนิเทศ และ (3) ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายใน

5.3.4 ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายใน

ผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศ และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ได้ให้ข้อคิดเห็นเป็นข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายใน 5 อันดับแรกดังนี้ 1) การกำหนดคุณสมบัติของผู้นิเทศจากผู้มีความรู้ความสามารถ 2) สนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการนิเทศอย่างเพียงพอ 3) สนับสนุนให้มีการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศให้ตรงกับเนื้อหาการนิเทศ 4) จัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการนิเทศภายในและ 5) ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.4.1 การดำเนินการนิเทศภายใน

การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในทั้ง 5 ด้าน จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีข้อสังเกตว่ามีการปฏิบัติปานกลาง อันดับสุดท้ายคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร สุขเกษม (2526) และภาวณี ยมดำ (2538) ซึ่งพบว่าด้านการประเมินผลมีการปฏิบัติกันน้อย (2534) ได้ศึกษาวิจัยครั้งนั้นพบว่าในด้านการประเมินผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยแล้ว งานด้านการจัดการศึกษามีการวัดและประเมินผลในสิ่งที่เน้นนามธรรมมากไม่เหมือนการวัดด้านกายภาพ การประเมินผลด้านการศึกษาต้องอาศัยการวัดที่ละเอียดรอบคอบใช้ระยะเวลา การจัดการศึกษาจะไม่เห็นผลทันทีทันใดอาจใช้เวลา 1 ปี 2 ปี หรือ 6 ปี หรือมากกว่านี้ ต่างกับงานภาคธุรกิจเอกชนที่สามารถวัดผลผลิตของการจัดการเป็นหน่วยนับได้ชัดเจน รวดเร็วกว่า ดังนั้นผู้ที่มาทำงานด้านการจัดการศึกษาโดยเฉพาะงานด้านการนิเทศภายในจึงให้ความสนใจในด้านการวัดประเมินผลน้อย อีกทั้งงานด้านการประเมินผลนั้นเป็นศาสตร์ที่มีระบบขั้นตอนต้องศึกษาเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจและให้ความสนใจน้อย ตามทัศนะของผู้วิจัยคิดว่า หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินผลทางการศึกษาให้แก่ผู้บริหารและครูผู้ที่เกี่ยวข้อง ในฐานะเป็นผู้นิเทศทุกคนได้มีความรู้และความเข้าใจ ก็จะทำให้การนิเทศภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาสืบต่อไป ในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในสามารถสรุปผลการดำเนินการเป็นรายด้านได้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการวางแผนการนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยมีข้อสังเกตว่าเรื่องที่โรงเรียนปฏิบัติปานกลางอันดับสุดท้ายได้น้อยที่สุด คือเรื่องการทำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการนิเทศอย่างเหมาะสม ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรให้กับงาน/โครงการนิเทศขาดการให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการกับทรัพยากรทางการบริหาร เช่น ไม่ได้พิจารณาถึงความยากง่าย ความซับซ้อนของงาน ขาดการวางแผนในการใช้ทรัพยากร เป็นต้น จึงทำให้งานด้านการวางแผนการนิเทศของโรงเรียนได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ในการนิเทศ อย่างมีความ

เหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่าปฏิบัติน้อยที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นนี้ว่าหากผู้บริหารมีหลักการวางแผนที่จะช่วยลดปัญหานี้ได้และหากจะให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนก็อาจเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม ในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรให้กับกิจกรรมการนิเทศ

2) ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศภายใน จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายละเอียดแล้วมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และข้อพึงสังเกตรวบรวมว่าเรื่องที่ปฏิบัติปานกลางอันดับสุดท้ายคือเรื่อง การให้การช่วยเหลือแนะนำคณะกรรมการนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สุนทร ไคลมี (2528) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งพบว่าวิจัยว่า งานนิเทศภายในโรงเรียนที่โรงเรียนจัดให้ปฏิบัติน้อยที่สุดคืองานด้านการพัฒนาครู นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนในการจัดดำเนินการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนที่ครูต้องการมากที่สุด คือ ความต้องการในเรื่องการให้คำแนะนำโดยมีความต้องการที่จะให้มีการแนะนำร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ก่อนที่จะจัดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าระบบสังคม ซึ่งเป็นบริบทใหญ่ของระบบมีการเปลี่ยนแปลงการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เป็นระบบย่อยเปลี่ยนแปลง ไม่สอดคล้องกับระบบสังคมโรงเรียน ซึ่งเป็นระบบย่อยในระบบใหญ่ของการศึกษาดัดตามการเปลี่ยนแปลง ไม่ทันตามสภาพการณ์ เหตุด้วยติดขัดอยู่กับระบบราชการที่มีความทะเยอทะยาน กระชั้นปรับพันตามการเปลี่ยนแปลง เป็นเหตุให้การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของทางราชการ ของหน่วยงานในระดับสูงลง ไม่ถึงระดับล่างเป็นไปอย่างล่าช้าตามสายการบังคับบัญชาในแนวตั้ง ดังนั้นผลการวิจัยจึงออกมาว่าการพัฒนา การช่วยเหลือแนะนำและการให้ความรู้ข่าวสารแก่คณะกรรมการนิเทศ จึงทำได้ในวงจำกัด ปฏิบัติกันได้น้อย อีกทั้งในระดับโรงเรียนยังขาดห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน โรงเรียนจึงมีจุดอ่อนในเรื่องนี้ ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหานี้ก็คือ การใช้สื่อของทางการที่มีอยู่ เช่น โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ วิทยุ เป็นต้น มาจัดระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาการศึกษาไปยังโรงเรียนให้มากที่สุด และจัดปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนที่มีอยู่แล้วที่ใช้ประโยชน์เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาครูร่วมกันไปด้วย

3) ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายละเอียดเรื่องการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีข้อสังเกตว่าเรื่องที่ปฏิบัติอันดับสุดท้ายคือเรื่อง การทบทวนปรับปรุง การดำเนินการนิเทศ ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ประดิษฐ์ ศรีสุวรรณ (2535) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาภาคพื้นดิน พบว่าการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการโครงการนิเทศปฏิบัติได้น้อย สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยคิดว่า ผู้บริหารหรือผู้นิเทศขาดทักษะในด้านมโนคติ (Conceptual skill) เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ไม่เข้าใจว่าในการนิเทศภายในนั้นต้องมีการติดตามการปฏิบัติการนิเทศ ทุกกระยะมีการทบทวนปรับปรุงการดำเนินการนิเทศเพื่อที่จะนำข้อมูลสอนนี้ไปพิจารณาปรับปรุงงาน/โครงการหรือกิจกรรมการนิเทศภายในต่อไป เมื่อผู้บริหารหรือผู้นิเทศไม่เข้าใจส่วนนี้ จึงเห็นการพลาดโอกาสอย่างยิ่งในการปรับปรุงการนิเทศภายในให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะว่าหน่วยงานต้นสังกัดควรจะพัฒนาทักษะด้านมโนคติ เกี่ยวกับการนิเทศให้แก่ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในให้มีความรู้ ความเข้าใจโดยเร็วที่สุด เพื่อที่จะสามารถบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติได้อย่างดียิ่งต่อไป

4) ด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีข้อสังเกตว่าเรื่องที่ปฏิบัติระดับ "น้อย" คือ เรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์ จากประเด็นดังกล่าวในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุที่โรงเรียนปฏิบัติได้น้อยในเรื่องนี้ก็เพราะว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ผู้วิจัยเห็นว่าเห็นควรที่ทางต้นสังกัดของโรงเรียนจะได้พิจารณาจัดสรรให้ทางโรงเรียนอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 เครื่องไว้ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป ส่วนวิธีใช้เครื่องคอมพิวเตอร์นั้น ในปัจจุบันสามารถเรียนรู้กันได้ง่ายและกว้างขวาง ดังนั้นถ้ามีเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศแล้ว การใช้ข้อมูลสารสนเทศก็จะสะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศยิ่งขึ้น

5) ด้านการประเมินผลการนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายละเอียดโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีข้อสังเกตว่าเรื่องที่โรงเรียนปฏิบัติปานกลางอันดับสุดท้าย คือ เรื่องการทำการวิเคราะห์ผลการประเมินการนิเทศซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สมพร สุขเกษม (2526) ชัดเจน ไทยแท้ (2527), สุชาติศรีสุวรรณ (2528) และภาวีนี ยมคำ (2538) ซึ่งสรุปผลการวิจัยออกมาตรงกันว่า ในเรื่องการประเมินผลการนิเทศนั้นโรงเรียนปฏิบัติ

กันน้อย และวิธีที่ใช้ปฏิบัติกันประจำก็คือ วิธีการสังเกต การสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานทั้งวิธีการสังเกตและสอบถามไม่ควรจะให้เป็นวิธีการหลักควรจะเป็นวิธีการรองมากกว่า เพราะการสังเกตจะไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการและวิธีการสังเกตเป็นวิธีการที่เป็นนามธรรมเกินไปใช้ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกตเป็นหลัก อาจเกิดอคติ (Bias) จากการสังเกตก็ได้ และการสังเกตไม่สามารถกระทำได้ทุกแง่มุม และบางครั้งก็ไม่สามารถจะใช้การสังเกตได้ถ้าเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เรากำหนดไว้ ส่วนการสอบถามนั้นถ้าจะทำได้จะต้องมากำหนดข้อคำถามที่จะใช้ในการสอบถาม รวมถึงการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามด้วย แต่โดยทั่วไปมักจะไปสอบถามกันด้วยวิธีปากเปล่า ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมประเด็นและลืมข้อมูลเพราะขาดการบันทึกจากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดอบรมเทคนิคในการประเมินผล เพื่อให้ผู้ประเมินผลมีความรู้ ความเข้าใจ เช่น รู้หลักการประเมินกว้าง ๆ รู้วิธีการประเมิน รู้จักการสร้างเครื่องมือไปเก็บข้อมูล รู้จักวิธีการนำเครื่องมือไปใช้รู้สถิติเบื้องต้นที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และรู้จักวิธีแปลผล อภิปรายผล ตลอดจนการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศเป็นต้น

5.4.2 ปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายใน

ปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายใน จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหายอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เรียงตามลำดับคือ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 3) ด้านผู้นิเทศ 4) ด้านผู้รับการนิเทศ และ 5) ด้านการจัดการ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วิเนย์ ตะสถิตย์(2522)และ ชลอ จันทกุล(2524) ซึ่งพบว่าปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนลำดับต้นคือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางนิเทศ สำหรับผลงานวิจัยของชัดเจน ไทยแท้ (2527),สุนทร ไคลมี (2528), ศิริวรรณ ฉายะเกษศิริ (2529), สมศักดิ์ สายเทพ (2530), เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์และคณะ (2531),ทรงยศ ชัยมงคล (2534) และประดิษฐ์ ศรีสุวัฒน์ (2535) พบว่าปัญหาในการนิเทศภายในลำดับแรก ๆ คือ ปัญหาเรื่องผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการดำเนินการนิเทศภายใน ขาดแคลนวิทยากรและแหล่งวิชา ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศขาดความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินการตามขั้นตอนการนิเทศ ขาดการประชาสัมพันธ์การนิเทศ และขาดสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดที่พบในการวิจัยครั้งนี้ก็คือปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เป็นปัญหาหลักของการจัดการศึกษาในระดับชาติ ด้วยเหตุ

ว่าประเทศไทยจัดอยู่ในระดับประเทศกำลังพัฒนา กำลังเศรษฐกิจของประเทศยังน้อย ขาดความมั่นคงและขาดเสถียรภาพทางการเงิน การจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาโดยภาพรวมยังได้รับงบประมาณน้อย โดยเฉพาะของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.) จะได้รับงบประมาณมากกว่ากรมอื่น ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการก็จริงอยู่ แต่ก็มีภารกิจที่รับผิดชอบมาก จึงทำให้งบประมาณไม่เพียงพอ ทั้งในกระบวนการงบประมาณยังเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่คล่องตัว มีระเบียบกฎหมายในการเบิก - จ่ายมากมาย จึงทำให้การใช้จ่ายงบประมาณติดขัด ประเด็นนี้มีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรแสวงหาและระดมเงินจากเอกชน องค์กรเอกชนมาใช้สนับสนุนและพัฒนางานการเรียนการสอน และในการใช้จ่ายงบประมาณที่หามาได้ ควรคำนึงถึงผลงานที่จะปรากฏเป็นสำคัญ เพราะจะทำให้สามารถใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพปัญหาในการดำเนินการนี้เกิดภายใน โดยสรุปแยกกล่าวเป็นรายด้านดังนี้ คือ

1) ด้านงบประมาณ

ปัญหาด้านงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายละเอียดมีปัญหาย่อยในระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับดังนี้ (1)การจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การนิเทศเป็นไปอย่างล่าช้า (2) งบประมาณในการนิเทศมีไม่เพียงพอ (3) โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนต้องเลิกล้มไปเพราะขาดงบประมาณ และ (4) การจัดสรรงบประมาณให้กับการนิเทศภายในอย่างไม่เป็นธรรมในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาของระบบราชการไทยไม่ว่าองค์กรขนาดใหญ่หรือองค์กรขนาดเล็ก ด้วยเหตุว่าระบบการศึกษายังมีลักษณะการบริหารเป็นแบบรวมศูนย์ระบบงบประมาณเป็นระบบย่อยของระบบใหญ่ ซึ่งผูกติดอยู่ในระบบใหญ่ คือ ระบบการศึกษาจึงขาดความคล่องตัวในการจัดการ การดำเนินการด้านงบประมาณตั้งแต่การจัดทำงบประมาณและการบริหารงบประมาณเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ยืดยาว โดยเฉพาะการบริหารงบประมาณเรื่องการเบิกจ่ายมีระเบียบแบบปฏิบัติที่ค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความล่าช้าและเป็นปัญหาในการปฏิบัติ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะว่าโรงเรียนควรแสวงหาแหล่งงบประมาณจากนอกระบบราชการมาสนับสนุนการนิเทศภายใน เพราะจะสามารถใช้จ่ายเงินได้อย่างคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แหล่งงบประมาณที่โรงเรียนอาจแสวงหามาได้ เช่น การจัดทอดผ้าป่าสามัคคี การจำหน่ายผลผลิตของโรงเรียนการขอสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การขอสนับสนุนจากองค์การสาธารณกุศล เป็นต้น

2) ด้านวัสดุอุปกรณ์

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายละเอียดเรื่องมีปัญหายุ่งยากในระดับ "ปานกลาง" โดยเรียงลำดับคือ (1) ผู้นิเทศไม่ได้นำวัสดุอุปกรณ์ท้องถิ่นมาดัดแปลงใช้เพื่อการนิเทศ (2) สื่อและเครื่องมือในการนิเทศที่มีอยู่ไม่เพียงพอ (3) ผู้นิเทศไม่ใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ และ (4) สื่อและเครื่องมือการนิเทศที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิริวรรณ ฉายะเกษตริน (2529) และชำนานู ศรีสมยา (2537) ซึ่งพบว่าในการนิเทศภายในมีปัญหาคือเรื่องวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และชาวเอกสารทางวิชาการเพื่อการค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นประเด็นที่มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาในการนิเทศด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่มากนัก อาจเป็นเพราะว่าในการนิเทศมักไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการนิเทศเท่าใดนัก มองเห็นเป็นเรื่องเล็กน้อย การใช้สื่อในการนิเทศเป็นการเพิ่มขั้นตอนในการนิเทศให้ยุ่งยากขึ้นอีก ทั้งผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อแต่ละประเภทชนิด ซึ่งคงมาจากขาดการศึกษา ค้นคว้านั่นเอง ดังนั้นสมควรอย่างยิ่งที่ทางหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนควรจะทำให้มีความสำคัญ เช่น อาจจัดฝึกอบรมการไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา จัดประกวดสื่อในการนิเทศระดับต่าง ๆ เป็นต้น

3) ด้านผู้นิเทศ

ปัญหาด้านผู้นิเทศ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายละเอียดเรื่องมีปัญหายุ่งยากในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรกคือ (1) ผู้นิเทศมีงานรับผิดชอบมาก (2) ผู้นิเทศไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้รับการนิเทศ และ (3) ผู้นิเทศขาดทักษะและเทคนิคในการนิเทศ สำหรับประเด็นแรกปัญหาเกิดจากการที่ผู้นิเทศมีงานรับผิดชอบมาก เป็นปัญหาลำดับที่พบในการวิจัยครั้งนี้ อาจจะเป็นด้วยเหตุว่า ผู้บริหารหรือครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศนั้นหน่วยงานต้นสังกัดมอบหมายงานให้ทำมาก เช่น ผู้บริหารต้องมีประชุมที่กลุ่มโรงเรียน อำเภอ ติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานเจ้าสังกัดหรือกับองค์กรเอกชน หน่วยงานอื่นเพื่อแสวงหางบประมาณมาพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น หรือครูผู้สอนที่นอกจากต้องสอนทุกวิชาในชั้นที่ตนเองรับผิดชอบแล้วยังมีภารกิจอื่นอีก เช่น เป็นกรรมการระดับกลุ่มโรงเรียน เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการะงานมาก ไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในได้อย่างเต็มที่ ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ให้ลดงาน

ของครูลง ในงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น งานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นต้น โดยจัดเจ้าหน้าที่อื่นมารับผิดชอบแทน และควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการนิเทศให้มากที่สุด เพื่อกระจายความรับผิดชอบไปอย่างทั่วถึง และลดภาระของบุคลากรบางคน ประเด็นที่สองผู้นิเทศไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้รับการนิเทศ อาจมาจากสาเหตุผู้นิเทศขาดทักษะในการวางแผนปฏิบัติงาน ทำให้ไม่ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดอบรมให้ผู้นิเทศมีความรู้ ความเข้าใจและเกิดทักษะในการวางแผน เพื่อที่จะบูรณาการระหว่างการวางแผนกับการนิเทศภายในได้ และประเด็นที่สามสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย ตะสฤติย์ (2522), ชัดเจน ไทยแท้ (2527) และ ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน (2529) ซึ่งศึกษาวิจัยพบว่าขาดผู้เชี่ยวชาญทางการนิเทศ ผู้นิเทศขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการขั้นตอนในการนิเทศ ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมาจากการสรรหามูลค่าการที่มามีหน้าทำหน้าทีนิเทศ โดยไม่คำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ขอเสนอแนะว่าควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาทำหน้าที่นิเทศไว้เป็นกรอบในการสรรหา แล้วนำบุคลากรดังกล่าวมาพัฒนาโดยการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน และระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารโรงเรียนก็จะทำให้ได้ผู้นิเทศที่มีทักษะและเทคนิคในการนิเทศ

4) ด้านผู้รับการนิเทศ

ปัญหาด้านผู้รับการนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายละเอียดมีปัญหายอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรก คือ (1) ผู้รับการนิเทศมีภาระการสอนมาก (2) ผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในการสรรหาผู้มาทำหน้าที่นิเทศ และ (3) ผู้รับการนิเทศไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ สำหรับประเด็นแรกนั้นผู้รับการนิเทศมีภาระการสอนมาก การสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจะสอนในชั้นที่รับผิดชอบทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่วนครูในระดับมัธยมศึกษาจะสอนตามสาขาวิชาเอกที่ตนศึกษามาจากสถาบันผลิตครู จึงเป็นภาระของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาที่ต้องค้นคว้าเนื้อหาวิชามาสอนเด็กมาก ทำให้ขาดเวลาที่จะมาปรับปรุงงานที่ได้รับจากข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ อีกทั้งครูผู้สอนยังมีงานอื่นนอกเหนือการสอน เช่น งานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นต้น จึงเป็นการเพิ่มภาระให้ครูผู้สอน ข้อเสนอแนะในประเด็นนี้ก็คือให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาปรับลดงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มาก ประเด็นที่สอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบัติ แสงนา (2578) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการที่จะทำการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในให้มากที่สุด ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า การส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการสรรหาผู้มาทำหน้าที่นิเทศ เป็นผลดีในแง่การยอมรับซึ่งกันและกันที่จะตามมาระหว่างการนิเทศ และมีข้อเสนอแนะว่าควรให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนเสนอชื่อผู้ที่จะมาทำหน้าที่นิเทศตนไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อพิจารณาแต่งตั้งต่อไป ประเด็นที่สามผู้รับการนิเทศไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ในความเห็นของผู้วิจัยคิดว่า ผู้รับการนิเทศอาจจะยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการ วิธีการขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศตนเอง จึงไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญ ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นนี้ก็คือ การให้ผู้บริหารโรงเรียนได้จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการนิเทศภายใน

5) ด้านการจัดการ

ปัญหาด้านการจัดการ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายละเอียดมีปัญหายอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 3 อันดับแรก คือ (1) ไม่มีการนิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (2) ขาดการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงาน และ (3) ผู้นิเทศไม่ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ทั้งสามประเด็นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัดเจน ไทยแท้ (2527), ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน (2529), สมศักดิ์ สายเทพ (2530), ทรงยศ ชัยมงคล (2534) และประดิษฐ์ ศรีสุวรรณ (2535) ซึ่งวิจัยพบว่า ปัญหาของการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนคือ ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายใน การจัดระบบการนิเทศยังไม่มีประสิทธิภาพจากประเด็นแรก ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าในโรงเรียนไม่มีการนิเทศที่เป็นระบบและต่อเนื่องก็เพราะ ผู้นิเทศยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในนั่นเอง ข้อเสนอแนะก็คือ จัดประชุมชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทุกระดับให้มีความรู้ ความเข้าใจ ก็จะช่วยให้การนิเทศภายในดำเนินไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องประเด็นที่สอง ขาดการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงานและประเด็นที่สามผู้นิเทศไม่ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าล้วนเป็นเรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในทั้งสิ้น ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขก็คือจัดให้มีการฝึกอบรม ผลิตาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และมีการติดตามผลการปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการดำเนินการ จะช่วยให้การนิเทศภายในเป็นระบบยิ่งขึ้น

5.4.3 ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายใน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของข้อเสนอแนะ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายในไว้ 15 ประเด็น โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดอันดับความสำคัญของประเด็นเพียง 5 ประเด็น ผลการจัดลำดับของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏว่าได้ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายใน 5 ประเด็นเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ 1) การกำหนดคุณสมบัติของผู้นิเทศที่มีความรู้ ความสามารถ 2) สนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการนิเทศอย่างเพียงพอ 3) สนับสนุนให้มีการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศให้ตรงกับเนื้อหาการนิเทศ 4) จัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการนิเทศภายในและ 5) ให้ผู้นิเทศมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ ประเด็นเหล่านี้มีผลงานการวิจัยที่สอดคล้อง คือ ผลการศึกษาวิจัยการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดย ชำนาญ ศรีสมยา(2537) ที่พบว่าในเรื่องการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการผลิตสื่อและการเยี่ยมชมผลงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดีเด่น ในระดับโรงเรียนยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" นอกจากนี้ สมบัติ แสงนา (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โดยได้เสนอแนะไว้ว่า การนิเทศภายในจะมีประสิทธิภาพเมื่อ ผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนการนิเทศและส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในให้มากที่สุด จากประเด็นดังกล่าว 3 ประเด็นแรก ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติของผู้นิเทศที่มีความรู้ความสามารถนั้น หน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียนควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรผู้ที่จะนิเทศ เพื่อไปนิเทศครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นแรกก็คือ ให้ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดประชุมสัมมนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเน้นด้านความรู้ที่จะได้รับจากการสัมมนา นำข้อสรุปไปปฏิบัติแก้ปัญหาในการนิเทศ และผู้บริหารจะต้องสร้างสื่อบรรยากาศความเป็นแหล่งวิชาการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเห็นได้ว่า ควรได้รับความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพราะสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดีมีคุณภาพ ย่อมเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความสำเร็จของการนิเทศ ดังนั้นควรสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการนิเทศ และเผยแพร่ส่งเสริมให้นำไปใช้ระดับโรงเรียน ส่วนใน 2 ประเด็นหลังที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศภายในโดยการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดการนิเทศภายในและให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมทุก

ขั้นตอนของกระบวนการนิเทศนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเป็นการนำคณะครูไปสัมผัสประสบการณ์ตรง เป็นการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้ไปเยี่ยมชมงานได้ซักถาม ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้การเยี่ยมชม เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ก่อนไปศึกษาดูงานควรมีการประชุมกำหนดวัตถุประสงค์การไปศึกษาให้ชัดเจนซักซ้อมขั้นตอนอย่างแจ่มชัด และเมื่อกลับมาแล้วก็ประชุมสรุปเพื่อวางแผนปฏิบัติในโรงเรียนต่อไปจึงจะเกิดประโยชน์ ในประเด็นสุดท้ายที่เสนอให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นข้อเสนอที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารงานในยุคโลกาภิวัตน์ แต่มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารจะต้องติดตามควบคุมคุณภาพของงานทุกขั้นตอน และเป็นระยะ ๆ จึงจะได้ประสิทธิภานมากกว่าการปล่อยให้ต่างคนต่างทำและต้องให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศทุกขั้นตอน การนิเทศภายในก็จะประสบผลสำเร็จได้ปล่อยปละละเลยให้ต่างคนต่างทำ

5.4.4. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ควรพัฒนาระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ถึง โรงเรียนอย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

1.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการนิเทศโดยการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ในระดับโรงเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู

1.3 จัดระบบข้อมูลในการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์เข้าไปใช้ในโรงเรียน และสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานต้นสังกัด และระหว่างโรงเรียนกับห้องสมุดตามมหาวิทยาลัย

1.4 จัดทำ เผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เช่น วารสารการนิเทศการศึกษา เป็นต้น รวมทั้งผลิตตำราทางวิชาการอย่างแพร่หลาย

1.5 ปรับระบบการบริหารงบประมาณให้เป็นไปในลักษณะ การกระจายอำนาจลงสู่ระดับปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อความคล่องตัวทางการบริหาร

2) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2.1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สพจ.) ควรพิจารณาดำเนินการปรับปรุงระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่

2.2 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์วิชาการในระดับโรงเรียนเพื่อการพัฒนาครู

2.3 จัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง ในการพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่นี้เทศในระดับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 สนับสนุนให้มีการอบรม ประชุม สัมมนาผู้บริหาร - ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.5 ส่งเสริมวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน

2.6 สนับสนุนให้มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

3.1 ประสานงานในการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการศึกษา ลงสู่โรงเรียน

3.2 ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการจัดฝึกอบรมบุคลากรผู้ทำหน้าที่นี้เทศในระดับอำเภอและระดับโรงเรียน

3.3 ประสานงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณให้ดำเนินการไปอย่างคล่องตัว

4) ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

4.1 สำรวจความต้องการในการพัฒนาบุคลากรผู้นี้เทศ

4.2 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรในระดับโรงเรียน อาจดำเนินการด้วยตนเองหรือประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษา/กิ่งอำเภอ

4.3 ควรมีการจัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียน เพื่อเป็นองค์กรในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.4 ประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียน องค์กรเอกชน ภาคเอกชน เพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเทคโนโลยีอันทันสมัยมาใช้ในการนิเทศภายใน

- 4.5 สนับสนุนให้ครูได้จัดทำ จัดหาสื่อเพื่อการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.6 สนับสนุนให้มีการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามาใช้ในโรงเรียน
- 4.7 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน
- 4.8 ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการนิเทศทุกขั้นตอน
- 4.9 จัดให้บุคลากรในโรงเรียน ได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น โรงเรียนดีเด่นระดับชาติ เขตการศึกษาจังหวัดเป็นต้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 4.10 จัดทำแผนดำเนินการนิเทศให้มีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 5) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 5.1 การวิจัยเพื่อหาแนวทางการดำเนินการในการใช้ห้องสมุดโรงเรียน เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในระดับโรงเรียน
 - 5.2 การวิจัยเพื่อพัฒนาค้นหารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่เหมาะสม